

DORU CIUCESCU

**MÂNCĂTOARELE
DE RUJ DE BUZE
DIN CASABLANCA**
(EDIȚIE ADĂUGITĂ ȘI REVIZUITĂ)

CUPRINS

Coranul / 5
Sărbătoarea sacrificiului / 9
Pelerinul de la Mecca / 13
Ramadanul / 17
Povestirea unui fost păstor de capre / 21
Minaretul din World Trade Center / 25
Jihadul / 29
Interviu de angajare / 31
Un "cognaqué" / 37
Răsărit de soare în Sahara / 41
Cușcuș de Casablanca / 46
Paștele pibegilor români, din Casablanca / 50
Recepție la Rabat / 54
Hașișul / 58
1 Mai la Casablanca / 62
Pescuitul caracatițelor / 66
Vânzătorii de apă, din Maroc / 70
Chiftele din carne de cămilă / 74
Apelul la rugăciune / 79
Rapidul de Marrakech / 83
Cascada Uzud / 88
Un beduin îndrăgostit / 93
Tăbăcăria din Fez / 98
Cinematograful "Salam", din Agadir / 103
Strâmtoarea Gibraltar / 108
Mausoleul din Rabat / 113
Căluțul de bronz, din Settat / 118
Plaja din Muhammadia / 123

- Un meci "strategic" / 128
 Nori de "plumb" / 133
 Măncătoarele de ruj de buze din Casablanca / 138
 Izvorul cu anghile / 143
 Curentul Canarelor / 148
 Vremea este schimbătoare ca... femeia / 153
 Să nu furi! / 158
 "Vaca" / 163
 Arcul de triumf al lui Traian / 168
 Plantația de curmali din Sahara / 173
 Turnul din Cairo / 178
 Povestea Șeherezadei, din Casablanca / 183
 Prânzul de la miezul nopții / 188
 O marocancă emancipată / 193
 Vânătorul de mistreți / 198
 "Am văzut Parisul!" / 203
 Taqalidia se mărită / 208
 Pe urmele lui Thor Heyerdahl / 213
 Cușcuș la prânzul de Crăciun / 218
 Anul nou arab / 223
 Un accident ciudat / 228
 Prizoniera din deșert / 233
 Nostalgia unui fiu de beduin / 238
 Un moștenitor nemulțumit / 243
 Dune mișcătoare și arme / 248
 Martor la căsătorie / 253
 "Aperire terram gentibus" / 258
 Ziua porților deschise / 263
 Piramida din Cairo / 268
 Bazarul din Marrakech / 273
 La "hammam" / 278
 Diva lumii arabe / 283

- Gânduri ciudate / 288
 Drumul spre Paradis... / 293
 Farmecul iepelor pursânge arab / 297
 "Aașura" la sunniți / 302
 Învierea lui Hristos / 307
 Un afacerist uimitor / 312
 Autoflagelatul din Qatif / 317
 Picturile rupestre, din Sahara / 322
 Coincidență de nume / 327
 Safari după feneci în Sahara / 332
 Raliul... Dakar-Paris / 337
 Barbarossa / 342
 Grota lui Hercule / 347
 Mirajul / 352
 Cortul caidesc / 357
 Conferința de la Casablanca / 362
 Concubina / 367
 Corabia deșertului / 372
 Struțul înșeuat / 377
 Un anti-Freud înverșunat / 382
 Cornetul cu feve / 387
 Gecko / 392
 Pescarul prădat de rechini / 397
 Amintiri de război / 402
 Miracolele murabitului din Casablanca / 407
 Un ghiaur palestinian / 412
 "Bombardierul" din Casablanca / 417
 Exodul creierelor / 422
 Balada "Miorița", în variantă maghrebiană / 427
 Plăcerea de a cumpăra / 432
 În așteptarea lui... Allahot / 437
 Povestea Zohrei devenite... Ahmad / 442
 Cruciada a patra / 447
 Roze de nisip / 452

- Festivalul artelor folclorice, din Marrakech / 457
- Confesiunea unei "colaboraționiste carnale" / 462
- Pasager pe motoretă / 467
- Scorpionul galben / 472
- Sabia de Damasc / 477
- Pe urmele lui Mihai Tican Rumano / 482
- Epilog neînceput / 487

Nota bene

*

Cărți de Doru Ciucescu,
membru al Uniunii Scriitorilor
din România / 492

Această carte se dedică
mamei mele, aurora,
tatălui meu, Ioan,
soției mele, Ella,
fiului meu, Eduard
și nepotului meu, Ștefan.

CORANUL

A prezenta Coranul în cadrul limitat al unei rubrici de ziar este o sarcină extrem de dificilă, chiar pentru un specialist în Islam sau în istoria religiilor, așa că voi încerca să relatez comentariul pertinent, atât cât îl mai țin minte, făcut de studentul meu Hakim, al cărui nume se traduce "Înțeleptul". El își merita numele, deoarece era un student eminent. Purta barbă, semn că era fundamentalist, în sensul că respecta "à la lettre" preceptele Coranului.

Eram în "Librairie des Sciences", o librărie aflată în fața Consulatului Franței din Casablanca. Nu "anvizajam" să cumpăr o carte anume, dar măcar o dată pe săptămână mă destresam la această librărie, prin răsfoirea diverselor cărți aflate în rafturi. Apreciam răcoarea din interior, oferită de instalația de climatizare, deoarece, afară era o zăpușeală cu miros de asfalt încins, care îmi amintea de marile bulevarde bucureștene în luna lui cuptor.

"Bonjour, monsieur", am auzit pe când mă străduiam să citesc titlul de pe cotorul unei cărți. M-am întors și l-am recunoscut pe Hakim. Era un tânăr de statură mijlocie, brunet, tuns scurt, cu fața ascuțită și nas acvilin. În deschizătura din părul bogat al bărbii lui, am observat un zâmbet subțire, care a fost preludiul recomandării să cumpăr "Sfântul Coran", tradus din arabă în franceză de

Muhammad Hamidullah, profesor la Universitatea din Istanbul.

- Aș prefera, pentru început, să-mi spui tu, în câteva cuvinte, ce este Coranul, am încercat eu să câștig timp de gândire.

- Coranul vine de la cuvântul arab "al Curan", care înseamnă "lectură", a început Hakim metodic. Este cartea sfântă a musulmanilor, în care sunt scrise vorbele lui Allah, așa cum au fost transmise Profetului Său, Muhammad, denumit și "Al Rassul Allah", adică Trimisul lui Allah. Nu este ofensă mai mare pentru noi, musulmanii, decât să se spună că Muhammad este autorul Coranului. Muhammad a învățat doar pe de rost vorbele lui Allah, transmise prin mesageri celești, în special prin arhanghelul Jibril, altfel spus, Gabriel. La auzul numelui arhanghelului, care a anunțat-o pe Sfânta Maria că este însărcinată, l-am întrerupt pe Hakim:

- Muhammad a avut viziuni cu arhanghelul Gabriel?

- Viziunile cu acești mesageri apăreau când Profetul se retrăgea să petreacă nopțile într-una din numeroasele grote de lângă Mecca. La început, Profetul nu știa prea bine, dacă acești mesageri erau îngeri sau draci. Prima Lui soție, Khadija L-a edificat printr-un test foarte perspicace. Astfel, ea l-a propus ca, în momentul când El are o nouă viziune cu un mesager, să-l facă un semn. Când Muhammad i-a spus "Iată, iar apare!", Khadija și-a luat soțul în brațe, făcând... hm, înțelegeți dumneavoastră. Apoi, ea l-a întrebat dacă viziunea persistă, la care El a răspuns că mesagerul a dispărut. Stăpânită de o

mare emoție, Khadija l-a spus "Un drac nu s-ar fi îndepărtat la văzul intimității noastre conjugale!".

Hakim s-a oprit cât să-și tragă suflarea și a continuat expunerea lui.

- Coranul are 114 capitole, denumite surate, care au mărimi foarte diferite. El nu a fost revelat dintr-o dată, ci treptat, până la moartea Profetului, de pe 8 iunie 632. Muhammad a fost analfabet toată viața, motiv pentru care El a dictat Coranul unor scribi. Zaid Ibn Thabit, principalul scrib, a scris diferite versete din Coran "pe bucăți de piele sau pe omoplați de cămilă". Fragmentele din Coran nu se regăsesc în ordinea cronologică a transmiterii lor, ci în ordinea pe care a considerat-o Profetul. După moartea lui Muhammad, s-au făcut mai multe încercări de a transcrie într-un singur volum un text întregit, având la bază recitățile miilor de musulmani, care învățaseră pe de rost Coranul și fragmentele de text aduse de diverși contemporani. Abia în 650, în timpul celui de al treilea califat, al lui Utman Ibn Affan, din perioada 644 - 656, unul din socrii Profetului, s-a realizat transcrierea, prin truda scribilor Zaid Ibn Thabit și Aban Ibn Said Ibn Al-Aas, a unui text recunoscut ca oficial până în prezent. Se pare că, în final, deși ordinea versetelor în surate a fost fixată de Muhammad, ordinea suratelor a fost ordonată de califul Utman Ibn Affan.

- Hakim, l-am întrerupt eu admirativ, dar tu ești o adevărată enciclopedie!

Stimulat de laudă, el a continuat neobosit prelegerea:

- Mai trebuie să știți că prima carte scrisă în limba arabă a fost Coranul. Sursele de inspirație dogmatică ale Coranului sunt ebraice - Vechiul Testament și Talmudul - și, într-o mai mică măsură, creștine, mai ales evangheliile apocrife. În Coran se afirmă că există un singur Allah, care are o curte formată din îngerii - muritori înaripați, fără sex, creați din lumină, aceiași care se găsesc în religia mozaică. Pe fiecare umăr al oamenilor stă câte un înger; unul înregistrează faptele bune, iar celălalt - faptele rele. Pentru omul obișnuit, Coranul este un îndreptar de viață, care nu predică ascetismul și renunțarea la bunurile lumești, ca în doctrina creștină, ci moderația, ca în surata 7 - "Limbul", versetul 31, în care este scris "Și mâncați și beți; dar fără exces!". Hakim s-a oprit și s-a uitat la ceasul de la mână. Am înțeles că era nevoit să plece. I-am mulțumit cu multă căldură.

- Dar, "monsieur", o să cumpărați Coranul?

Nu eram hotărât, dar nici nu puteam să-l refuz în mod direct:

- Da, o să-l cumpăr, dar acum n-am la mine banii necesari.

Ne-am despărțit, după care în minte mi-a venit o întrebare retorică: cărui înger de pe umerii mei i-am dat de lucru în acel moment, celui care înregistrează faptele bune sau celuilalt?

SĂRBĂTOAREA SACRIFICIULUI

În cele ce urmează voi prezenta Sărbătoarea Sacrificiului, așa cum mi-a fost descrisă de Jamila, o fostă studentă de a mea din Casablanca, al cărui nume se traduce Frumoasa. Jamila își merita numele. Părul ei negru, lăsat lung și pieptănat cu o cărare pe mijloc, contrasta puternic cu tenul ei alb. Ochii ei erau mari, lascivi, de culoare verde, caracteristici berberilor din munții Kabliei din Algeria, te priveau direct, exprimând o mare sinceritate. "Fundulețul" ei era ușor înălțat, ca al negreselor, iar privit din spate avea un contur de inimă. Avea un bust bogat și niște picioare de căprioară. Deoarece fusese o elevă eminentă, vorbea perfect franceza, araba și, bineînțeles, darija, care este dialectul limbii arabe vorbit în Maroc, Algeria și Tunisia. Îmi făcea plăcere să discut cu ea, mai ales că pronunța foarte atractiv consoana "r", ca o franțuzoaică de pe bulevardul Champs-Ellysées din Paris.

Într-o pauză stăteam cu Jamila la o masă din "cafétéria", situată în incinta Institutului Industrial Superior, din Casablanca și savuram un ceai de mentă. Lichidul era atât de fierbinte că nu puteam să țin paharul în mână; mă limitam să-l mângâi jur-împrejur cu podul palmei. Frunzele cărnoase de mentă proaspătă îmi atingeau buzele la fiecare sorbitură. Dulceața ceaiului îmi inspira unele "lucruri dulci", iar simpla prezență a partenerei

mele de conversație mă făcea să mă gândesc, fără voie, la imaginea din clasicul covoraș importat la noi în țară din Turcia, în care un tânăr călăreț duce în brațe o cadână răpită din serai.

Jamila a început să-mi explice:

- În Coran sunt menționate numai două sărbători: Sărbătoarea Sacrificiului, "Aid al Adha", denumită și Sărbătoarea cea Mare, "Aid al Kebir", și Sărbătoarea Întreruperii (Aid al Fitr), denumită și Sărbătoarea cea Mică, "Aid as-Sagher". "Aid al Adha" înseamnă comemorarea gestului de credință în Allah a lui Ibrahim, care a fost gata să-l sacrifice pe Ishac, fiul său, când Cel de Sus i-a cerut această jertfă, cu scopul de a vedea cât Îi este de supus. Sărbătoarea Sacrificiului începe în ziua a zecea a lunii pelerinajului, "dzu al hijja" și ține două sau trei zile. Turcii mai numesc această sărbătoare "baiaram".

Ascultând această explicație, mi-am dat seama că superba pildă de credință din Coran a fost preluată din Biblie. În Geneza din Vechiul Testament, sub titlul de "Jertfirea lui Isaac", este scris că "(...) Dumnezeu l-a pus la încercare pe Avraam" și i-a spus: "Ia pe fiul tău, (...), pe Isaac; du-te în țara Moria și adu-l ardere de tot acolo. Apoi Avraam a întins mâna și a luat cuțitul, ca să înjunghie pe fiul său. Atunci îngerul Domnului i-a strigat din ceruri "Avraame!" Îngerul i-a mai spus: "Să nu pui mâna pe băiat și să nu-i faci nimic; căci știu acum că te temi de Dumnezeu, întrucât n-ai cruțat pe fiul tău (...) pentru Mine". Apoi, Avraam "a văzut înapoia lui un berbec, încurcat cu coarnele într-un tufiș; și Avraam s-a dus de a

luat berbecul și l-a adus ca ardere de tot în locul fiului său".

"Ritualul tradițional al jertfirii berbecului l-am învățat de la tatăl meu, Abdarrahim, adică Servitorul Milostivului", mi-a spus mai mult șoptit Jamila, ca și cum mi-ar fi dezvăluit un secret intim.

Ea făcut o pauză și a clătinat ușor din cap. Am avut impresia că, pentru o clipă, o șuviță din părul ei mi-a atins fruntea. Uitasem de ceai și urmăream fascinat vorbele ei, spuse în limba lui Voltaire, dar cu un ritm unduitor, asemănător cu cel al chiparoșilor de lângă Moscheia Albastră din Istambul, aflați în bătaia brizei.

Știam mai de mult timp, tot de la Jamila, că tatăl ei a lucrat într-o turnătorie din Franța. Suspectat de silicoză, el a fost pensionat de statul francez. Nu a dorit să rămână în Franța și a revenit definitiv în Maroc, unde climatul este numai bun pentru plămâni săi. Avea două soții pe care, din întâmplare, le chemau Khadija. Pentru a nu crea confuzii, Abdarrahim obișnuia să le cheme Alaula, adică Prima, și Attania, adică Secunda. Mama Jamilei era Attania și locuia cu Abdarrahim în Casablanca. Alaula, cu zece ani mai în vârstă decât Attania, locuia singură, la o fermă de lângă Agadir. Lui Abdarrahim îi plăcea cel mai mult să locuiască la Casablanca, care îi amintea de Marsilia. El pleca la fermă numai cu ocazia Sărbătorii Sacrificiului.

Jamila a reluat cursul povestirii:

- Cu o săptămână înainte de "Aid al Adha", tata ne lua pe toți la fermă, adică pe mine, pe sora mea vitregă, Latefa, adică Gentila, și fratele meu vitreg, Aaziz, adică Dragul. El intra în țarcul cu

berbeci al fermei și alegea cu mare atenție, așa cum cere tradiția, un berbec frumos, sănătos, care avea cel puțin un an. Se îngrijea să hrănească personal berbecul, dându-i furaje pe alese până în ziua sacrificiului. În acest fel, tatăl meu spera ca ofranda lui să-l mulțumească pe Allah. În dimineața zilei de "Aid al Adha", înconjurat și admirat de toată familia noastră, tata repeta gestul lui Ibrahim: de sacrificare a berbecului, prin tăierea beregatei. După aceea, el îl jupuia și îl tăia în bucăți potrivite. De restul operațiilor se ocupa mama mea și mama vitregă, ajutate de noi, copiii. Festinul începea pe loc cu "meșau", adică frigărui din bucățele tăiate din plămân, ficat și rinichi. Fiecare bucățică de carne trebuia să fie învelită cu o feliuță subțire de grăsime.

Sirena institutului a anunțat că pauza a luat sfârșit. Vraja țesută de vorbele Jamilei s-a destrămat. Ea s-a ridicat de la masă și a plecat grăbită la cursuri. Eu am sorbit din ceai și am avut neplăcerea să constat că se răcise. Rămăsesem, totuși, cu unele noi revelații: aflasem că Dumnezeu și Avraam, din Biblie, sunt identici cu Allah, respectiv, Ibrahim din Coran și că turcii, cu ocazia Sărbătorii Sacrificiului, fac un "baiaram".

PELERINUL DE LA MECCA

Acum 20 de ani eram cu soția și băiatul meu în aeroportul "Heliopolis", din Cairo, în vederea îmbarcării într-un avion cu destinația Alger. Privirea mi-a fost atrasă imediat spre grupurile mari de oameni, care păreau că fac figurație în serialul de desene animate "Epoca de piatră". Toți bărbații erau rași în cap. Femeile aveau coafuri simple, cu părul tăiat, în general, scurt, acoperit de o basma. Nu aveau voal. Fiecare era îmbrăcat cu un veșmânt lipsit de cusături, confecționat din două bucăți de pânză albă, fără mâneci, care îi acoperea de la umeri până la genunchi. Nu aveau pantaloni. Erau încălțați cu sandale, iar în mâini, spre deosebire de Fred și Barney, țineau... radiocasetofoane de dimensiunile unor... valize. Toți veneau de la Mecca, unde au fost în pelerinaj.

Fotoliul vecin al aeronavei "Airbus 300" a companiei "Egyptair" fusese ocupat chiar de un pelerin. Am intrat în vorbă cu el și am aflat că era funcționar la o bancă din Alger. Vorbea franțuzește foarte bine. Îl chema Almumin, altfel spus, Credinciosul.

- "Cher Monsieur", am început eu, aș dori să-mi explicați ce înseamnă pelerinajul de la Mecca.

- În primul rând, trebuie să vă spun că la "Macca" pot fi făcute două pelerinaje: "al omra", numit și pelerinajul mic, deoarece obligațiile

rituale sunt mai puțin numeroase, și "al hijja", numit și pelerinajul mare. Eu am făcut ambele pelerinaje, așa că pot să vă vorbesc despre oricare dintre ele. Voi începe, dacă doriți, cu pelerinajul mic.

- Vă rog, începeți așa cum credeți dumneavoastră că este mai bine, am confirmat eu nerăbdător.

- Pelerinajul mic se poate face în orice perioadă a anului. Mai întâi, se ocolește de șapte ori Caaba, altfel spus, Cubul, care este un edificiu aproape cubic din lemn și piatră vulcanică cu înălțimea de 15 metri și laturile de 10,6 metri și 12 metri, acoperit în întregime cu brocart negru. Acest edificiu se găsește în mijlocul curții cu lungimea de 538 metri și lățimea de 355 metri a Moscheii Sacre, în arabă "Masjid al Haram". Apoi se parcurg de șapte ori cele câteva sute de metri dintre colinele Safa și Marua. Acest traseu este pavat și trece pe lângă minaretul din colțul vestic al Moscheii Sacre. După aceea, bărbații își taie părul cât mai scurt sau se rad pe cap, iar femeile își taie o șuviță de păr. Pelerinajul mic poate fi realizat într-o singură zi. Ați înțeles?

- Da, desigur, continuați.

- Pelerinajul mare are loc între zilele 8 și 12 ale lunii pelerinajului, în arabă "dzu al Hijja", care este a douăsprezecea lună a calendarului hegirian. În prima zi se face de șapte ori înconjurul Cubului. În continuare se parcurg de șapte ori cele câteva sute de metri între colinele Safa și Marua. Apoi se merge cale de patru kilometri până la locul denumit Mina, unde se petrece noaptea. Ziua a doua este foarte obositoare; trebuie să se parcurgă douăzeci

de kilometri până la Muntele Arafat și să se ajungă la locul denumit Muzdalifa, unde să rămâne până în dimineața zilei a treia, care coincide cu prima zi a Sărbătorii Sacrificiului. Se ajunge din nou la Mina. Aici se merge trei sute de metri, până la locul unde Avraam și-a dus fiul Ismail pentru a-l sacrifica. Pe drum trebuie să se oprească la locurile unde Satana a încercat de trei ori să schimbe hotărârea lui Avraam de a-l asculta pe Allah. Acolo sunt trei stâlpi, simbolizând diavolii, care trebuie să fie lapidați cu șapte pietre. În aceeași zi, fiecare pelerin sacrifică un berbec. În a patra și a cincea zi se rămâne la Mina și se repetă ritualul lapidării diavolilor. În după-amiaza zilei a cincea, care este a treia și, de asemenea, ultima zi a Sărbătorii Sacrificiului, se revine la Moscheea Sacră, unde, din nou, se face de șapte ori înconjurul Cubului. După aceea, bărbații își tund părul cât mai scurt ori se rad pe cap, iar femeile își taie o șuviță de păr, ca la sfârșitul pelerinajului mic.

- Dumneavoastră ați reușit performanța de a lovi cu cel puțin o piatră fiecare dintre cei trei stâlpi?

- Trebuie să recunosc faptul că mi-a fost foarte greu. Pelerinii sunt cu miile în jurul zidului circular și, datorită înghesuiei, mișcările mele erau mult stânjenite. Norocul meu a fost că sunt destul de înalt și am văzut destul de bine cei trei stâlpi peste capetele celorlalți pelerini. Cred că am aruncat mai mult de 20 de pietricele până ce, în fine, am atins țintele. Dar, unii pelerini aruncă orbește spre stâlpi cât mai multe pietricele, ca să crească probabilitatea de reușită.